

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2006 vp

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2005

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 31 päivänä toukokuuta 2006 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksen 2005 (K 10/2006 vp).

Asiantuntijat

- pankkivaltuuston puheenjohtaja Mari Kiviniemi
- pääjohtaja Erkki Liikanen, Suomen Pankki

- toimistopäällikkö Jaana Rantama, Rahoitustarkastus.

Rahapolitiikan perusteet ja toteutus -seminari

Talousvaliokunta ja Suomen Pankki järjestivät yhteistyössä 6.9.2006 Rahapolitiikan perusteet ja toteutus -seminarin, jossa esitelmöitsijänä toimi pääjohtaja Erkki Liikanen Suomen Pankista.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Pankkivaltuuston kertomuksessa on katsaukset Euroopan keskuspankin rahapolitiikkaan ja euroalueen talouteen sekä Suomen talouteen vuonna 2005. Lisäksi kertomuksessa käsitellään Suomen Pankin toimintaa ja esitellään tilinpäätös, pankin hallinto ja pankkivaltuuston käsittelemiä tärkeimpiä asioita. Kertomuksessa on myös tiivis katsaus Rahoitustarkastuksen toimialaan ja sen toimintaan.

Lainoituksesta

Suomen Pankin tilastojen mukaan Suomen rahalaitosten euromääräiset lainat euroalueen yleisölle olivat heinäkuun 2006 lopussa yhteensä 121 miljardia euroa. Siitä oli kotitalouksien osuus 73,9 miljardia euroa, yritysten 41,5 miljardia euroa, julkisyhteisöjen 4,8 miljardia euroa sekä rahoitus- ja vakuutuslaitosten osuus 0,8

miljardia euroa. Kotitalouksien osuus yleisön lainoista oli siis 61 prosenttia. Kotitalouksille myönnettyistä lainoista oli asuntolainoja 52,2 miljardia euroa, kulutusluottoja 10,1 miljardia euroa ja muita lainoja 11,6 miljardia euroa. Kotitalouksille myönnettyjen lainojen kanta on kasvanut tällä vuosituhanella vuosittain. Asuntolainojen kanta on kasvanut jyrkimmin, vuoden 2001 alun 24,2 miljardista eurosta heinäkuun 2006 52,2 miljardiin euroon. Kulutusluottojen kasvua on Rahoitustarkastuksen havaintojen mukaan lisännyt se, että kulutusluottoja on myyty aktiivisesti asuntoluottopäätösten yhteydessä.

Asuntolainakannan kasvuun ovat vaikuttaneet luottojen koon kasvu ja laina-aikojen pidentyminen. Pankkiyhdistyksen tekemän haastattelututkimuksen mukaan kotitalouksien asuntolainojen keskimääräinen laina-aika vuonna 2005 oli 17 vuotta, kun se seitsemän vuotta aikaisemmin oli 11 vuotta. Vastaavana aikana

asuntolainojen keskimäärä kasvoi 23 000 eurosta 45 000 euroon. Asuntojen hintojen nousu ei ole hillinnyt asuntolainojen kysyntää. Nousevat hinnat kasvattivat osaltaan asuntolainojen kokoa ja laina-aikoja.

Asuntolainojen keskikorko heinäkuun 2006 lopussa oli 3,73 prosenttia. Vaikka korko on ollut nousussa loppukesästä 2005 lähtien, korkotasoa on edelleen alhainen, mikä kapeiden asiakasmarginaalien kanssa lisää luottojen kysyntää. Pankkien lainakannasta viimeisimpien tilastojen mukaan oli euriborsidonnaisia 68,3 prosenttia, pankkikohtaisiin viitekorkoihin (primeyms. korkoihin) sidottuja 18,8 prosenttia ja muihin korkoihin sidottuja 12,9 prosenttia.

Rahoitustarkastus on todennut syksyllä 2005 tehdyn laajan kotitalousluottoselvityksen osoittaneen joidenkin kotitalouksien mahdollisesti jo ylivelkaantuneen ja pankkien luottoriskien kasvaneen luottokriteereiden löystymisen myötä. Kertomuksessaan pankkivaltuustolle vuodelta 2005 Rahoitustarkastus sanoo, että asuntoluottojen kasvu ei ole aiheuttanut merkittäviä tappioita, mutta luottojen riskit ovat kasvaneet. Kotitaloudet ovat altistuneet sekä korkoriskille että ylivelkaantumisen riskille.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että kotitaloudet varovat liikaa velkaantumista. Kotitalouksien tulisi omissa talouksissaan jättää joustoa yleisen taloudellisen tilanteen heikkenemisestä aiheutuvien riskien varalle. Hyvän yleisen taloudellisen tilanteen kääntyessä laskuun ja työttömyysriskin kasvaessa velanhoidokyky voi vaarantua ja velkaantumisongelmat saattavat lisääntyä. Valiokunta pitää hyvänä, että Rahoitustarkastus on tehostanut vuonna 2005 erityisesti luottoriskitarkastuksiaan ja suuntaa luottoriskien valvontaan lisää resursseja. Rahoitustarkastuksen mukaan kotitalousluottomarkkinoista tehty kysely on osoittanut, että pankit ovat altistuneet luottoriskille ja kotitaloudet korkoriskille ja ylivelkaantumisen uhalle.

Pikaluotot

Kuluttajansuojalaissa säädetään kulutusluotoista. Lakia ei kuitenkaan sovelleta kulutusluottoihin, joissa luottoaika on enintään kolme kuu-

kautta. Kertaluottoa markkinoitaessa ei tarvitse ilmoittaa muun muassa todellista vuosikorkoa, jos luoton määrä on alle 168,18 euroa (alle 1 000 markkaa). Enintään kolmen kuukauden luottoja koskevia sopimuksia ei ole pakko tehdä kirjallisina. Pikavippejä tarjoavat yritykset eivät harjoita luottolaitoksen toimilupaa edellyttävää toimintaa eivätkä siten kuulu Rahoitustarkastuksen valvontaan. Kuluttajaviranomaisten tehtävä on valvoa pikaluottotoiminnassa kuluttajansuojan toteutumista.

Tällaisia vakuudettomia alle kolmen kuukauden pituisia pikavippejä tarjotaan Internetissä tai matkapuhelimen välityksellä vuorokauden ympäri. Usein niiden laina-aika on 14 päivää. Rahoitustarkastuksen kyselyn mukaan suomalaisten pikavippiyritysten asiakaskunta on pääosin 20–30-vuotiaita suomalaisia miehiä ja naisia.

Pikavippien todellinen vuosikorko voi olla useita satoja prosentteja. Pikavippejä myöntävät yritykset puhuvat yleensä todellisen vuosikoron sijasta toimitus- ja käsittelykustannuksista. Kuluttajansuojalain mukaan enintään kolmen kuukauden pikavippiä markkinoitaessa ei tarvitse ilmoittaa todellista vuosikorkoa, joka sisältäisi luoton kokonaiskustannusten yhteismäärän vuosikorkona. Todellinen vuosikorko auttaisi kuitenkin luotonottajaa vertailemaan luoton kokonaishintaa. Vertailtavuuden vuoksi talousvaliokunta pitääkin tärkeänä, että pikaluottojen ottajat vaatisivat ja luottoja myöntävät yritykset ilmoittaisivat todellisen vuosikoron, joka on laskettu samalla laskentakaavalla, jota kaikki muut luottoja myöntävät luottolaitokset käyttävät.

Vaikka pikavippejä tarjoavat yritykset eivät ole Rahoitustarkastuksen valvonnassa, Rahoitustarkastus on katsonut tärkeäksi antaa rahoitusmarkkinoiden valvojan ominaisuudessa tietoa pikavipeistä yleisimmin esitettyihin kysymyksiin näiden lainojen hankkimista harkitseville. Tietoa löytyy Rahoitustarkastuksen Internet-sivuilta. Tietoa löytyy myös Kuluttajaviraston julkaisuista ja Internet-sivuilta.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että Rahoitustarkastus selvittää, miten pikavippitoimintaa rahoitetaan, ja että Rahoitustarkastus ja kuluttajaviranomaiset seuraavat muutoinkin pikavippi-

yrittäjien toiminnan lainmukaisuutta ja pikaluototuksen kehitystä. Kuluttajaviranomaisten tulee valvoa pikaluottojen markkinoinnin asiallisuutta, perinnän vastuullisuutta ja maksuhäiriömerkintöjen oikeudenmukaisuutta. Jos pikaluotto nykyisen kaltaisesti löysästi säänneltynä ei pysy asianmukaisuuden ja vastuullisuuden rajoissa ja aiheuttaa velanottajille velkaantumisen ja muita ongelmia, pikaluototuksen saamiseksi hallintaan on ryhdyttävä lainsäädännöllisiin toimiin, muun muassa velvoittamalla pikaluottoyritykset rekisteröitymään ja edellyttämällä kirjalliset luottosopimukset. Talousvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy lausuman lainsäädännön laajentamisesta koskemaan myös lyhyitä kulutusluottoja, jos tällaisesta pikaluototuksesta aiheutuu kasaantuvia ongelmia (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Päätösehdotus

Talousvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy kertomuksen,

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Jari Leppä /kesk
jäs. Arto Bryggare /sd (osittain)
Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd (osittain)
Esko Kiviranta /kesk
Martti Korhonen /vas
Marjaana Koskinen /sd
Seppo Lahtela /kesk

*että eduskunta hyväksyy yhden lausuman (**Valiokunnan lausumaehdotus**),*

että tämä mietintö lähetetään toimenpiteitä varten hallitukselle ja

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi pankkivaltuustolle.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän lainsäädännöllisiin ja muihin toimiin pikaluototuksen saamiseksi hallintaan muun muassa velvoittamalla pikaluottoyritykset rekisteröitymään ja tekemään luottosopimukset kirjallisina ja huolehtivan siitä, etteivät luoton kokonaiskustannukset ole missään tilanteessa kohtuuttomia.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.